

UN SOPAR A LA FIRA DE MOSTRES IMAGINÀRIA

No hi havia cap raó per anomenar aquell lloc «malteria». Era una casa vella, amb dues balconades obertes en un tercer pis, en un barri que li agradava qualificar d'«industrial», una avinguda molt freqüentada, amb cases burgeses i baixos ocupats per establiments de roba nupcial i alguns basars. Es va enamorar del timpà que coronava el bastiment. El triangle, en equilibri sobre la cornisa molt més ampla, contenia la figura d'un individu, amb les cames encreuades i un braç estirat, que es mirava un got de cervesa que duia a la mà, com si brindés amb la gent de baix. El cap, entaforat al vèrtex superior. El braç sobresortia per sota la capa i s'estenia sobre el carrer. Darrere l'esquena i davant les cames, Barreiros hi va descobrir, fixant-s'hi molt, embalatges de fusta, barrils, caixes segellades: tot de pedra.

En lloc de déus i herois idealitzats, l'escultor havia omplert el frontó de mercaderies: bótes i caixes que amenaçaven d'expulsar sobre els vianants l'home de la capa. Barreiros es va instal·lar al primer pis sota el terrat, i va anomenar la casa «Malteria La Moràvia», en record d'una antiga fàbrica que havia descobert entre el farratge, quan anava amb cotxe oficial, una dia, durant la seva vida anterior. Posem que formés part del seguici d'un diputat, que fos periodista. Tant se val. Les fàbriques abandonades provoquen en moltes persones que no hi han treballat mai un sentiment de tristesa desvalguda. La façana de vidre que deixa veure les calderes, la porta metàl·lica del dipòsit tancat, l'aparcament buit amb el cobert que cau. Es puja per una escala fins al primer pis i, des del llindar, pel forat obert al terra que s'ha ensorrat, a la planta baixa que encara s'utilitza com a garatge, es pot veure un jeep amb grans taques de greix i pols sobre la pintura grisa. A Barreiros, La Moràvia no li provocava culpa ni tristesa. Exempta enmig del paisatge verd, li recordava aquelles imatges que en els inicis de la industrialització representaven les màquines en un prat, entre els turons, com un naixement.

Perquè un pis burgès es convertís en una fàbrica de cervesa calia un desplaçament mental. Barreiros s'hi aplicava amb insistència. Des de qualsevol de les cambres de la malteria havia de poder evocar la grandesa de la indústria i del seu passat: les fàbriques de ciment, els alts forns, el port amb les sitges de gra, el dipòsit de melassa i la terra negra.

Va aconseguir ampliacions fotogràfiques de diferents varietats d'ordi i les va penjar al passadís. La California Coast, l'ordi que va portar a Amèrica fra Juníper Serra. L'ordi cerveser de palla curta, de la varietat *nutans*, que amb un rendiment de 7.000 kg per hectàrea va ser la més productiva de la collita de 1958. La Beorna, l'híbrid que més s'utilitza a la Saint James's Gate de Dublín, on es fabrica la famosa cervesa Guinness. Les espigues retallades, sobre fons negre. La California Coast, erecta. La *nutans* defallida, amb les puntes caigudes sobre un dels marges. La Beorna, estilitzada i rotunda, plena i sense gens de palla.

Al menjador hi va col·locar una panoràmica d'un camp experimental de millora de l'ordi. El planter, amb solcs de diferents perfils i espigues plenes, amb les fulles doblades com els palmons de Rams. Una altra fotografia presentava sis testos amb sèmbras esglaonades, per demostrar la vivacitat de l'ordi de cicle curt que, plantades a la tardor, aconseguen l'alçada de les plantes mares en el temps suficient per, un cop

tallades, deixar el terreny lliure per a la collita normal de la primavera. La planta mare i, al costat, les filles, més altes, més fèrtils, més dretes i més fortes.

Transformacions que els paletes van perpetrar, al llarg de dues setmanes, al seu pis: van adaptar la finestra interior que comunicava el menjador amb una de les cambres, van extreure'n la motllura i en van reduir el marc per convertir-lo en un ull de bou, com en aquelles arquitectures del passat que aspiraven a convertir els edificis en carcasses de navili. Davant aquest ull de bou que clausurava hermèticament una rodona de vidre i metall, com la tapa d'un pot de cacau en pols, Barreiros s'extasiava. Pensava en aquella fabulosa proposta de l'arquitecte Mèlnikov segons la qual en els nous edificis col·lectius les orquestres haurien de garantir el son contra el disturbí dels roncs. Orquestres insomnes en ciutats concebudes com aparells d'ortopèdia, on es redreçava l'esperit del proletariat soviètic. Obrers que freqüentaven cilindres de formigó, noves formes adequades a la satisfacció de totes les funcions socials. ¿Com podia viure la gent en cases d'estil eclèctic, envoltada de motllures i pilastres, arquitraus i entaulaments? Nou condensador social, l'arquitectura ha d'imitar fàbriques, calderes i sitges. Si un dia tenia convidats, els faria passar a la sala pel «carrer interior». En aquest carrer interior hi va disposar unes columnes que no sostenien res. Travessaria el passadís des del saló fins a la cuina i la galeria, on va fer obrir un rusc de finestres hexagonals sobre el mur que va manar refer de forma còncava. Si s'abocava a una d'aquelles finestres, podia veure la coberta de llauna que omplia el pati, des d'on li arribava l'enrenou persistent d'un taller de torneria.

La primera nit que va passar al pis va consumir un àpat estrafolari i va tenir un somni.

Barreiros veia, en les fregidores d'oli brut dels restaurants d'empresa i en les espremedores de taronges i llimones dels bars d'autopista, una demostració dels beneficis de la mecanització integral. Els colmadors que acumulen greix a les juntes dels taulells i als angles de les vitrines li semblaven nous i brillants.

Un cop, en una pel·lícula, havia vist uns aborígens australians fent rotllana al passadís dels tambors de detergent, on abans hi havia l'arbre sagrat. S'imaginava en un país llunyà, sopant a peu dret, entre rengleres d'ampolles i paquets de galetes, davant de les grans neveres amb el preu de les ofertes, envoltat de rètols que oscil·laven frenèticament al sostre del passadís, per un mecanisme invisible o per un corrent d'aire —mai no havia arribat a saber la causa d'aquells moviments—, proveït d'una tisora d'etiquetatge per numerar els productes que al llarg de tot el dia aniria reposant al menjador de la malteria.

Es va decantar per una solució més discretament extravagant. Hi havia un moment decisiu de la sensibilitat gastronòmica moderna. La data és imprecisa i Barreiros la relacionava amb les exposicions internacionals: ¡el menjar de les exposicions! Les màquines expenedores de queviures de les àrees de descans que entreveia en una nebulosa *déco* mentre murmurava el nom «Bar Automático Continental». Aquest precedent s'actualitzava en els distribuïdors automàtics de la Fira de Mostres, els grans estands del Palau de la Metal·lúrgia, el Salon des Arts Ménagers del Grand Palais, amb els panells de colors estridents i formes asimètriques de les exhibicions d'equip hotel·ler. Vist des de dalt: un panorama de cartells diagonals, paraules acabades en punxa, taules parades, orles trencades, estrelles i triangles, antenes que sostenien rètols, lletres i logotips en forma de roda de cautxú, de caps de cartró, de bola del món. Líquids que

vessaven d'ampolles de flux continu, plates descomunals sobre les quals flotava una tapadora amb un pom en forma de campana. Cuiners amb barrets de paper preparaven sopa juliana de sobre i la ser-vien directament d'un termos per a la degustació dels visitants. Davant d'una imitació de l'Atomium de Brussel·les, s'imaginava descobrint per primera vegada gustos artificials de pastilles de conglomerat de caldo i càpsules de cafè soluble.

Aleshores va definir, per a aquell vespre, un sopar fred, un menú de mostres: porcions de formatges amb gust d'embotits i de fruita, patés en tub, begudes en pols en sobres publicitaris no vendibles, sal i pebre en dosis d'un gram. Barreiros pretenia recordar visites a l'Hogarhotel, aquell candor –que ell relacionava amb la joventut de la seva mare morta– que convertia la ingestió de qualsevol producte promocional en una cerimònia del gust. Recordava l'alegria d'obrir una llauna d'espàrrecs amb una petita clau. Les primeres bosses de llet, els paquets de *biscottes*. Els envasos amb menjar succedani, tancats al buit, fàcils d'agafar, apilables, amb inscripcions ben visibles. Les conserves vegetals que valorava més que els productes naturals d'on procedien. Si en qualsevol menjar fet amb motlle hi trobava un regruix, el triava primer i encara el trobava més bo.

Després de sopar agafava els envasos i els guardava. En recomponia algun angle escapçat, allisava els trossos doblegats de les tapes metal·litzades i esbaldia els pots de vidre del iogurt com si hi hagués de plantar un esqueix. Feia piles de capsos i sobres, els encaixava capriciosament en una d'aquelles estructures de ferro que, als taulells dels bars, es fan servir per presentar les safates amb paquets de xiclets. A dalt de tot hi havia un rètol amb la paraula «Adams», que havia perdut la *s* final. Després deixava tot aquell parament a la vista i se n'anava a dormir. I vet aquí el seu somni.

En abocar-se a una de les finestres de la galeria, sentia els crits que, esverada, proferia una veïna:

–¡L'elm! ¡L'elm!

De seguida s'adonava de l'aparició d'un elm de mida colossal que, caigut del cel, havia ensorrat pel mig la coberta del taller. L'elm, tallat en pedra, tenia la forma d'un casc feixista amb dos protectors per a les orelles que havien seccionat les planxes. De la part de davant, la pedra quedava una mica arromangada i feia visera. Al costat de l'elm hi havia un parell de sandàlies alades i un bastó que duia enroscada una serp. La mida de les sandàlies i del bastó eren enormes, del casc sortien dues plomes que quedaven a tocar de la galeria del seu pis: hauria pogut palpar-les amb el tacte adormit.

De seguida va descobrir la procedència d'aquelles escultures, atributs d'una divinitat metal·lúrgica i comercial, relleus esculpits que decoraven la façana del Banc d'Espanya. ¿Per quina raó havien arribat fins allà des del centre? ¿A què es devien els increïbles trastorns de la proporció? Tot es complicava quan es descobria –i ell se n'assabentava per la mateixa veïna– que l'accident del casc havia mort –partint-lo pel mig– el fill de l'amo dels tallers, i que això comportaria canvis en la successió de la saga Rius.

Va sentir un segon impacte violentíssim. Una roda dentada en superformat va anar a picar contra el casc. El va ensorrar i va enfonsar les dues parts de l'hereu Rius en una rasa. En pocs segons va veure baixar una àncora i una hèlix. Barreiros recordava

l'escultura d'una dona imponent, amb un llençol subjectat als malucs i el braç que aguantava damunt l'espatlla una peça d'engranatge. S'imaginava aquella al·legoria de la mecànica a la façana d'un edifici oficial, escalfant un altre llançament. Aleshores va alçar el cap i va veure una espiga de pedra i un gotim de raïm monstruosos que anaven a picar de ple contra la pila i s'encastaven a l'espai que quedava lliure al seu costat. Les últimes peces sobresortien per damunt dels terrats i es veien des del carrer, com les armes d'un cabdill bàrbar dipositades als peus d'un cèsar vencedor. Els grans de raïm trontollaven flexibles. Les espigues cobrien l'àncora amb una onada de palla llarga, com una cabellera sense gra, com una flamarada malalta.

Aleshores Barreiros va sentir una cremor a l'estómac i es va despertar, amb gana. Les degustacions del sopar d'aquell vespre exigien, a quarts de cinc, un reavituallament.